

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kuryło

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M.K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Lublinie

o wydanie pisemnej interpretacji przepisów prawnych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 listopada 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 27 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 2005/20,

**na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. odracza wydanie orzeczenia
i przekazuje do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu
Najwyższego następujące zagadnienie prawne budzące poważne
wątpliwości:**

**Czy do lekarza podejmującego działalność gospodarczą
wówczas, gdy wykonuje ją na rzecz byłego pracodawcy,
u którego był zatrudniony na podstawie umowy o pracę jako
lekarz stażysta, mają zastosowanie art. 18a ustawy z dnia
13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
(jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.) oraz
art. 18 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców
(jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 221 ze zm.)?**

(l.T.)

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 listopada 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Lublinie (dalej także jako ZUS lub organ rentowy), działając na podstawie art. 10 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.), w związku z art. 83d ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.; dalej także jako ustawa systemowa lub o ustawa systemie ubezpieczeń społecznych) uznał za nieprawidłowe stanowisko ubezpieczonego M. K. (dalej także jako wnioskodawca lub odwołujący się), w sprawie możliwości niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz prawa do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od podstawy wymiaru w wysokości zadeklarowanej kwoty nie niższej niż 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Ubezpieczony odwołał się od tej decyzji. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2020 r., VIII U 92/20, Sąd Okręgowy w Gliwicach w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję z 20 listopada 2019 r. ten sposób, że uznał stanowisko odwołującego się M. K. za prawidłowe w sprawie: a) możliwości niepodlegania przez przedsiębiorcę obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 221 ze zm.) oraz b) prawa przedsiębiorcy do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w okresie 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej od podstawy wymiaru w wysokości zadeklarowanej kwoty nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia zgodnie z art. 18a ust. 1 ustawy

systemowej. W punkcie 2 wyroku Sąd Okręgowy zasądził od ZUS na rzecz odwołującego się kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 18 października 2019 r. ubezpieczony prowadzący działalność gospodarczą w ramach indywidualnej praktyki lekarza dentysty, złożył wniosek o wydanie pisemnej interpretacji w trybie art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. W treści wniosku podał, że w dniu 2 października 2019 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej jako osoba, która w ostatnich 60 miesiącach nie prowadziła działalności oraz że nie wykonuje czynności na rzecz byłych pracodawców i tym samym korzysta z prawa do zwolnienia z obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej a następnie przez kolejne 24 miesiące korzysta z tzw. preferencyjnego wymiaru składek. Podał również, że otrzymał od byłego pracodawcy propozycję współpracy, w zakresie której miał świadczyć usługi o charakterze - w jego ocenie - odmiennym od obowiązków pracowniczych realizowanych w ramach umowy o pracę. Przedstawił, że do jego obowiązków na podstawie umowy o pracę, w trakcie której odbywał staż lekarza dentysty, wykonywał następujące czynności: badanie pacjentów oraz udzielanie porad lekarskich po konsultacji z opiekunem, wydawanie (po konsultacji z opiekunem) zaleceń lekarskich, stosowanie metod diagnostycznych i leczniczych zleconych przez lekarza, który posiada prawo wykonywania zawodu, prowadzenie (we współpracy z opiekunem) historii choroby i innej dokumentacji medycznej, udzielanie informacji o stanie zdrowia pacjentów, wystawianie recept oraz wydawanie opinii i orzeczeń lekarskich (po uzgodnieniu ich treści z opiekunem). Wszystkie te prace wykonywane były wyłącznie pod nadzorem lekarza specjalisty, opiekuna, bez prawa wykonywania samodzielnie zawodu. W celu zapoznania się z innymi niezbędnymi w zawodzie specjalizacjami, takimi jak protetyka, periodontologia, prawo medyczne, bioetyka, orzecznictwo i medycyna ratunkowa był oddelegowywany do innych gabinetów lekarskich. Tym samym wszystkie obowiązki, jakie wykonywał podczas stażu, musiał konsultować z lekarzem prowadzącym i nie podejmował samodzielnie żadnych decyzji związanych z leczeniem pacjentów. Natomiast w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zamierza jako lekarz dentysta w ramach prowadzonej przez siebie na własny

rachunek działalności zawrzeć z byłym opiekunem stażu, który "formalnie" był jego pracodawcą, umowę współpracy, w ramach której zamierza świadczyć usługi na rzecz "N.". Niezależnie od tej umowy, współpracę podjął również z innymi placówkami medycznymi, więc będzie świadczyć usługi nie tylko na rzecz byłego pracodawcy i dodatkowo w odmienniej formie niż czynił to, będąc na stażu. Zdaniem odwołującego się przez okres 6 miesięcy kalendarzowych liczonych od dnia podjęcia przez niego działalności gospodarczej jako przedsiębiorca nie podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu) a jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu (art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców). Z kolei, po upływie tego okresu podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osoby wykonującej w takim przypadku działalność gospodarczą, w okresie 24 miesięcy może stanowić zadeklarowana kwota, nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), także wówczas, gdy działalność tę wykonuje na rzecz byłego pracodawcy, u którego była zatrudniona jako pracownik (art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W ocenie ubezpieczonego zakres czynności wykonywanych przez niego jako pracownika w żadnym wypadku nie jest i nie może być tożsamy z zakresem czynności wykonywanych przez niego w ramach zawartej umowy o współpracy, bowiem jako lekarz dentysta jest uprawniony do samodzielnego podejmowania decyzji, co do sposobu i przebiegu leczenia pacjentów. Istotna jest również kwestia odpowiedzialności zawodowej spoczywającej na nim podczas pracy jako samodzielny lekarz. Cechy tej nie miały jego czynności w trakcie odbywania stażu lekarskiego.

W dniu 20 listopada 2019 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Do odwołania, ubezpieczony dołączył umowę zawartą 29 listopada 2018 r. między Marszałkiem Województwa [...] a L. A. i A. K. prowadzącymi w ramach spółki cywilnej Centrum [...] Stomatologii "N." S.C. w P., wpisanej do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz będącej podmiotem organizującym staż i uprawnionym do zatrudniania stażystów w rozumieniu § 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 września 2012 r. w sprawie stażu podyplomowego lekarza i lekarza dentysty. Na mocy tej umowy spółka ta była zobowiązana do prowadzenia

dla odwołującego się stażu lekarza dentysty w okresie od 1 października 2018 r. do 30 września 2019 r. zgodnie z programem stażu i na zasadach określonych w rozporządzeniu. Z kolei, Marszałek Województwa zobowiązany był do przekazania środków finansowych na pokrycie kosztów prowadzenia tego stażu, przy czym obejmowały one zarówno wynagrodzenie stażysty, jego składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, jak również wynagrodzenie koordynatorów, koszty czynności administracyjnych oraz inne koszty związane z procesem odbywania stażu i dofinansowanie kosztów materiałowych lekarza dentysty.

W oparciu o dokonane ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie. Sąd pierwszej instancji powołał się na art. 34 ust. 1-3 Prawa przedsiębiorców. Definicję przedsiębiorcy określa art. 4 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którym przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Sąd Okręgowy uznał, że wydanie pisemnej interpretacji w przedmiocie wniosku o jej udzielenie, ocenić należy przez pryzmat przepisów, z których wynika obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz wiążący się z tym obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia (wynikający z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Kategorie osób i tytułów, w oparciu o które realizowane są cele zarobkowe określa art. 6 ustawy systemowej. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 i 5 tej ustawy obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby będące pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów (pkt 1) oraz osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące (pkt 5). Równocześnie art. 13 ust. 1 pkt 1 i 4 przewiduje, w jakich okresach istnieje obowiązek podlegania ubezpieczeniom. Przepis ten stanowi mianowicie, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają pracownicy - od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku (pkt 1); osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszone na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców (pkt 4). Z kolei, obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne wynika z art. 15 ust. 1

ustawy systemowej, który określa, że wysokości składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe wyrażone są w formie stopy procentowej jednakowej dla wszystkich ubezpieczonych. Odwołujący się opiera swoje argumenty na wyjątku, jaki wobec obowiązku określonego w art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, ustanawia art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców. Przepis ten stwierdza, że przedsiębiorca będący osobą fizyczną, który podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmuje ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia i nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej. W zakresie zwolnienia z obowiązku opłacania składek w pełnej wysokości, ubezpieczony wywodzi swoje argumenty z art. 18a ust. 1 ustawy systemowej, zgodnie z którym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 tej ustawy w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Jednakże zgodnie z 18a ust. 2 tej ustawy, ust. 1 tego artykułu nie ma zastosowania do osób, które: 1) prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej prowadziły pozarolniczą działalność; 2) wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Odwołujący się we wniosku podnosi, że jako realizujący wcześniej staż lekarski na podstawie umowy o pracę, będąc obecnie osobą prowadzącą działalność gospodarczą, podejmuje współpracę ze swoim dotychczasowym pracodawcą - opiekunem stażu i spełnia przesłanki do objęcia go wyjątkami

określonymi w powołanych art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców oraz w art. 18a ust. 1 i 2 ustawy systemowej. Odwołujący się przy tym rozumie te przepisy w ten sposób, że wyróżniają one dwie odrębne kategorie osób. Mianowicie osoby, które - będąc zatrudnione poprzednio na podstawie umowy o pracę - po jej zakończeniu, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, świadczą na rzecz dotychczasowego pracodawcy usługi o tożsamym zakresie co w ramach stosunku pracy. Drugą natomiast kategorią są osoby, których zakres usług świadczonych na rzecz swojego dotychczasowego pracodawcy, odbiega od pracy świadczonej poprzednio w ramach stosunku pracy. Odwołujący się podnosi równocześnie, że odbywany przez niego staż lekarski, mimo że był wykonywany w ramach stosunku pracy, nie może być traktowany jako "realizacja stosunku pracy", o czym świadczy choćby finansowanie jego wynagrodzenia nie ze środków pracodawcy a przez organ zewnętrzny, jakim jest Marszałek Województwa. Dalej ubezpieczony argumentuje, że - mimo umowy o pracę zawartej z konkretnym podmiotem - dla "opanowania niektórych elementów" udawał się do innych podmiotów, nie zawierając z nimi odrębnych umów.

W ocenie Sądu Okręgowego żadna ze stron nie kwestionuje wynikającego z art. 6 ustawy systemowej obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz wynikającego z tego tytułu obowiązku opłacania składek. Odmienne natomiast strony interpretują, pozwalający na wyłączenie z obowiązku podlegania takim ubezpieczeniom art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców oraz pozwalający na opłacanie składek w preferencyjnej wysokości art. 18a ust. 1 ustawy systemowej. Sąd pierwszej instancji zauważył, że art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców, jak i art. 18a ust. 2 ustawy systemowej stanowią, że opisane w nich ulgi nie dotyczą osób wykonujących działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia tej działalności w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy, czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej. Przepisy te budzą wiele wątpliwości interpretacyjnych, o czym świadczą również zmiany w poglądach orzecznictwa. W początkowym okresie obowiązywania tych przepisów dominował bowiem pogląd wyrażony w powołanym przez ZUS w

odpowiedzi na odwołanie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2010 r., I UK 323/09 (OSNP 2009 nr 17-18, poz. 243), zgodnie z którym zwrot "wykonywały w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej" z art. 18a ustawy systemowej należy odnieść do czynności zatrudnienia (obowiązków) powierzonych przez pracodawcę i wykonywanych faktycznie przez pracownika na konkretnym stanowisku pracy, a nie do wszystkich czynności jakie pracownik może wykonywać, na przykład z racji posiadanych przez niego kwalifikacji, bądź też do działań o takim samym lub podobnym charakterze. Tym samym świadczenie usług zdrowotnych (w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego) świadczonych przez lekarza prowadzącego działalność gospodarczą (zawodową) w formie indywidualnej praktyki lekarskiej na rzecz podmiotu, w którym był zatrudniony jako stażysta, wyłącza możliwość preferencyjnego ustalenia wysokości składki na zasadach określonych w art. 18a ustawy systemowej wówczas, gdy usługi te odpowiadają czynnościom wykonywanym w ramach istniejącego stosunku pracy, a więc obowiązkom wynikającym z umowy o pracę łączącej lekarza jako pracownika i zakład opieki zdrowotnej jako pracodawcę.

Obecnie Sąd Najwyższy dokonał jednak nieco odmiennej wykładni art. 18a ustawy systemowej. Mianowicie w motywach uchwały z dnia 10 kwietnia 2013 r. (II UZP 184/12) podkreślił, że zasadniczym, "pozytywnym" celem przyjętego w jego treści rozwiązania było zmniejszenie obciążeń wynikających z podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (art. 18a ust. 1 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 tej ustawy) osób rozpoczynających działalność gospodarczą i w konsekwencji do przeznaczania zaoszczędzonych w ten sposób kwot na rozwój tej formy zarobkowania. Natomiast "negatywnym" celem przyjętej regulacji było zapobieżenie niewłaściwemu wykorzystywaniu tej ulgi (niezgodnemu z intencją ustawodawcy) w przypadku przekształcenia stosunku pracy w umowy cywilnoprawne i przechodzenia pracowników na tzw. "samozatrudnienie". Powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu projektu ustawy z 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (wprowadzającej analizowaną regulację), Sąd Najwyższy przyjął, że art. 18a ustawy systemowej nie może mieć zastosowania wyłącznie w sytuacji, gdy doszło do celowego rozwiązania stosunku pracy przede wszystkim w interesie pracodawcy,

który - mając zabezpieczone wykonanie tego samego zakresu czynności - uwalniałby się od płacenia składki na ubezpieczenia społeczne za pracownika. Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że ulga ta nie wiąże się ze zwiększonymi wydatkami dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ wskutek indywidualizacji wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, przedsiębiorcy - opłacając przez pewien okres niższą składkę - wypracują sobie też niższe świadczenie emerytalno-rentowe, bowiem wysokość przyznawanego świadczenia jest ściśle związana z kwotą składek odprowadzonych do systemu. Innymi słowy, czasowe odprowadzanie niższej składki odnosi skutek względem przyszłego świadczenia emerytalno-rentowego ubezpieczonego. Sąd Okręgowy powtórzył za Sądem Najwyższym, że zestawienie przesłanki "negatywnej" zastosowania obniżonej składki w postaci wymagania, że podjęta działalność nie może być wykonywana na rzecz byłego pracodawcy, gdy czynności wykonywane w ramach stosunku pracy wchodzą w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, ma za zadanie przeciwdziałać sytuacjom, w których pracodawcy wymuszaliby na pracownikach rozwiązanie stosunku pracy, a następnie rozpoczęcie działalności gospodarczej (w warunkach samozatrudnienia) i prowadzenie jej w oparciu o obowiązki (czynności) realizowane dotychczas w ramach stosunku pracy.

W ocenie Sądu pierwszej instancji przez "czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej", których wykonywanie uniemożliwia zastosowanie preferencyjnych składek ubezpieczeniowych dla osób podejmujących po raz pierwszy działalność gospodarczą, należy rozumieć czynności odpowiadające tym, które były uprzednio świadczone w ramach stosunku pracy na rzecz byłego pracodawcy. Zatem, w realiach rozpoznawanego sporu należało dokonać interpretacji zwrotu "czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej" w odniesieniu do pracowników takich, jak lekarze stażyści. Sąd Okręgowy zauważył, że status lekarza odbywającego specjalizację w ramach rezydentury, która jest formą stażu lekarskiego, określają przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza i lekarza dentysty (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1516 ze zm.; dalej także jako uzl) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z 2 stycznia 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy

dentystów (Dz.U. z 2013 r., poz. 26). Jak zaś wynika z art. 16h ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, lekarz odbywa szkolenie specjalizacyjne na podstawie umowy o pracę zawartej z podmiotem prowadzącym szkolenie specjalizacyjne na czas określony w programie specjalizacji w ramach rezydentury. Już z tej regulacji wynika, że podstawowym celem stażu jest odbywanie szkolenia określonego w programie specjalizacji. Natomiast terminowa umowa o pracę (na czas określony w programie specjalizacji) zawierana jest z podmiotem prowadzącym szkolenie specjalizacyjne. Zgodnie z art. 16j ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, rezydentura jest przyznawana i finansowana przez ministra właściwego do spraw zdrowia w ramach środków budżetu państwa, których jest on dysponentem. Jak wynika z § 7 powołanego rozporządzenia Ministra Zdrowia z 2 stycznia 2013 r., wojewoda kieruje lekarza do odbywania szkolenia specjalizacyjnego w wybranej przez lekarza jednostce organizacyjnej, w ramach posiadanych przez nią wolnych miejsc szkoleniowych w danej dziedzinie medycyny, uwzględniając wynik postępowania kwalifikacyjnego. Sąd Okręgowy podkreślił, że terminowa umowa o pracę jest istotnym składnikiem stażu lekarskiego, stanowiącym "jej element pojęciowy". Zawierana jest na podstawie skierowania wojewody, co istotnie osłabia podstawową zasadę wolności stosunku pracy. Czas jej trwania został ściśle powiązany z czasem trwania szkolenia specjalizacyjnego w ramach rezydentury. Jest ona zawierana na czas trwania specjalizacji w ramach stażu lekarskiego, a w razie przedłużenia tego czasu, jednostka służby zdrowia prowadząca specjalizację ma obowiązek zawarcia dalszej umowy na czas określony odpowiadający okresowi przedłużenia. Regulacja ta wskazuje jasno, że umowa o pracę z lekarzem rezydentem powinna trwać przez cały okres specjalizacji. Wynika stąd, że w zamiarze prawodawcy umowa o pracę na czas określony jest instrumentem służącym uzyskaniu specjalizacji przez lekarza stażystę i czynnikiem stabilizującym jego status, przez zagwarantowanie mu pewności zatrudnienia przez cały czas trwania specjalizacji. Taki cel umowy o pracę z lekarzem stażystą - zasadniczo odmienny od celu ujętego w art. 22 § 1 k.p., pod postacią wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie oznaczonym przez pracodawcę - wynika również z całej konstrukcji tej formy specjalizacji. Ponadto, tego rodzaju umowa nie

jest wynagradzana przez pracodawcę (art. 22 § 1 k.p.), lecz finansowania ze środków publicznych na podstawie umowy między ministrem zdrowia a jednostką prowadzącą specjalizację. Sąd pierwszej instancji podniósł również, że w celu zapewnienia zasadniczego celu rezydentury (stażu lekarskiego), jakim jest kształcenie lekarzy, którzy uzyskali najlepsze wyniki postępowania kwalifikacyjnego, pracodawca wykorzystał instytucję umowy o pracę na czas określony, wprowadzając jednak daleko idące odmienności dotyczące praw i obowiązków obu stron stosunku pracy. Funkcjonujący model kształcenia lekarzy traktuje umowę o pracę instrumentalnie, co może wywoływać wątpliwości natury aksjologicznej (art. 65 Konstytucji RP). Organ rentowy w proponowanej przez siebie wykładni art. 18a ust. 2 ustawy systemowej nie dostrzega opisanych zależności oraz "rozmija się" z celami, które postawił przed sobą ustawodawca. ZUS nie podważa również postawionej przez odwołującego się tezy, że lekarz specjalista, z uwagi na swoje kwalifikacje formalne, doświadczenie zawodowe i umiejętności (nabyte w trakcie szkolenia i potwierdzone złożeniem egzaminu), świadczy na rzecz podmiotu leczniczego samodzielnie usługi znacznie wykraczające poza zadania (zabiegi i procedury medyczne), których podejmuje się lekarz rezydent - bez stosownej samodzielności - w ramach programu specjalizacji.

Reasumując, Sąd Okręgowy podkreślił, że świadczenie przez lekarza specjalistę prowadzącego samodzielną praktykę lekarską w ramach nowo otwartej działalności gospodarczej usług medycznych na rzecz pracodawcy, u którego pracował na podstawie umowy o pracę w ramach stażu lekarskiego (jako lekarz stażysta), nie jest wykonywaniem czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej w rozumieniu art. 18a ust. 2 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W ocenie Sądu pierwszej instancji wszystkie te rozważania odnieść należy również do art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców. Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy zauważył, że we wniosku o wydanie pisemnej interpretacji odwołujący się jednoznacznie zaznaczył, iż w ramach stażu lekarskiego był wprawdzie zatrudniony na podstawie umowy o pracę, jednakże przedstawił wszelkie odmienności co do czynności wykonywanych w ramach stosunku pracy, od czynności świadczonych w ramach działalności gospodarczej. W ocenie Sądu Okręgowego, stan faktyczny

przedstawiony we wniosku o wydanie pisemnej interpretacji, pozwala na przyjęcie, że zawarte w nim stanowisko odwołującego się zasługuje na uwzględnienie.

Wyrokiem z dnia 27 maja 2022 r., III AUa 2005/20 Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, po rozpoznaniu apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że oddalił odwołanie oraz zasądził od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 420 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że zgodnie z art. 34 ust. 1 i 5 Prawa przedsiębiorców, przedsiębiorca może złożyć do właściwego organu lub właściwej państwowej jednostki organizacyjnej wniosek o wydanie wyjaśnienia co do zakresu i sposobu stosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie (interpretacja indywidualna). W art. 34 ust. 2 tej ustawy stwierdzono, że wniosek o wydanie interpretacji indywidualnej może dotyczyć zaistniałego stanu faktycznego lub zdarzeń przyszłych. Z kolei w art. 34 ust. 3 zaznaczono, że przedsiębiorca we wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej przedstawia zaistniały stan faktyczny lub zdarzenie przyszłe oraz własne stanowisko w sprawie. Istotą decyzji organu rentowego wydanej w oparciu o te przepisy jest stwierdzenie, czy stanowisko wnioskodawcy w przedstawionym przez niego stanie faktycznym jest prawidłowe. W sprawie takiej organ rentowy i sąd nie dokonują ustaleń stanu faktycznego na podstawie dowodów, ale przyjmują stan faktyczny przedstawiony przez wnioskodawcę. Wyraźnie podkreślił to Sąd pierwszej instancji.

Istotą sprawy było stwierdzenie, czy korzysta z ulg w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczony, który jako przedsiębiorca prowadzący praktykę lekarza dentysty wykonuje działalność gospodarczą na rzecz swojego byłego pracodawcy, u którego świadczył w ramach stosunku pracy nawiązanego na czas stażu lekarza dentysty, czynności wchodzące w zakres wykonywanej obecnie działalności gospodarczej. Sąd Apelacyjny zaznaczył, że lekarz stażysta jest zatrudniany na podstawie umowy o pracę. Bez znaczenia w związku z tym - w kontekście istoty przedmiotowej sprawy - była specyfika tego stosunku pracy. Przywołane wyroki Sądu Najwyższego, to jest wyrok z dnia 7 kwietnia 2011 r., I PK

232/10, który dotyczył lekarza I stopnia specjalizacji i dyskryminacji płacowej w stosunku do lekarzy odbywających specjalizację (lekarzy rezydentów) oraz wyrok z dnia 6 września 2005 r., I PK 5/05, który dotyczył lekarza odbywającego specjalizację i wypowiedzenia mu umowy o pracę, nie były pomocne przy rozstrzygnięciu sprawy, gdyż dotyczyły sporów z zakresu prawa pracy (zasad wynagradzania i wypowiedzenia umowy o pracę). Rozpoznawana sprawa dotyczy natomiast podlegania ubezpieczeniom społecznym i podstawy wymiaru składek lekarza - przedsiębiorcy prowadzącego praktykę lekarską, który wykonuje czynności na rzecz byłego pracodawcy z okresu stażu lekarskiego. Istnienie stosunku pracy w czasie stażu lekarskiego nie budzi bowiem wątpliwości.

Ubezpieczony we wniosku do ZUS o wydanie interpretacji podał, że w ramach stażu wykonywał opisane obowiązki, wszystkie po konsultacji lub uzgodnieniu z lekarzem opiekunem. Ubezpieczony uważa, że zakres jego czynności jako lekarza dentysty prowadzącego praktykę będzie znacząco odbiegał od wykonywanych w ramach stosunku pracy. Jako lekarz dentysta jest bowiem uprawniony do samodzielnego podejmowania decyzji co do sposobu i przebiegu leczenia pacjentów. Istotna jest również kwestia odpowiedzialności zawodowej jaka spoczywa na samodzielnym lekarzu. Wynika z tego, że wnioskodawca upatruje różnic w czynnościach wykonywanych na podstawie umowy o pracę i w ramach działalności gospodarczej, w zakresie samodzielności ich wykonywania i zakresu ponoszonej odpowiedzialności. Tymczasem art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców i art. 18a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie stanowią o sposobie wykonywania czynności w ramach stosunku pracy i działalności gospodarczej, ale o rodzaju tych czynności. Jeśli czynności wykonywane w ramach stosunku pracowniczego wchodzą w zakres czynności świadczonych w ramach działalności gospodarczej, to nie jest możliwe zastosowanie art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców i art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W rozpoznawanej sprawie czynności wykonywane w ramach umowy o pracę wyszczególnione we wniosku o interpretację, wchodzą w zakres działalności gospodarczej lekarza dentysty. Nie jest istotne, że lekarz dentysta prowadzący prywatną praktykę jest samodzielny w wykonywaniu czynności, które jako stażysta wykonywał pod nadzorem opiekuna stażu oraz że ponosi za nie pełną

odpowiedzialność. Wnioskodawca nie wskazał na żadne czynności, które wykonuje jako przedsiębiorca, a których nie wykonywał jako zatrudniony na podstawie umowy o pracę jako stażysta.

Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko zajęte w wyroku z dnia 23 marca 2010 r., I UK 323/09, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że zwrot "wykonywały w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej" z art. 18a ustawy systemowej należy odnieść do czynności zatrudnienia (obowiązków) powierzonych przez pracodawcę i wykonywanych faktycznie przez pracownika na konkretnym stanowisku pracy, a nie do wszystkich czynności jakie pracownik może wykonywać z racji posiadanych przez niego kwalifikacji, bądź też do działań o takim samym lub podobnym charakterze. Tym samym świadczenie usług zdrowotnych (w zakresie ochrony zdrowia) świadczonych przez lekarza prowadzącego działalność gospodarczą (zawodową) w formie indywidualnej praktyki lekarskiej na rzecz podmiotu, w którym był zatrudniony jako stażysta, wyłącza możliwość preferencyjnego ustalenia wysokości składki na zasadach opisanych w art. 18a ustawy systemowej wówczas, gdy usługi te odpowiadają czynnościom wykonywanym w ramach stosunku pracy, a więc obowiązkom wynikającym z umowy o pracę łączącej lekarza jako pracownika i zakład opieki zdrowotnej jako pracodawcę. W rozpoznawanej sprawie usługi wykonywane przez wnioskodawcę w ramach indywidualnej praktyki odpowiadają czynnościom, które wykonywał w ramach stosunku pracy, a które zostały przedstawione we wniosku o interpretację.

Odwołujący się powołuje uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r., II UZP 2/13 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2013 r., II UK 184/12. W ocenie Sądu Apelacyjnego w żadnym razie nie można odczytywać tych orzeczeń jako wyrazu zmiany stanowiska w stosunku do poglądu zajętego w wyroku z 23 marca 2010 r., I UK 323/09. Sąd odwoławczy podkreślił, że orzeczenia Sądu Najwyższego zapadały w odmiennych stanach faktycznych niż w rozpoznawanej sprawie. W obu powoływanych orzeczeniach zaakcentowane zostały różnice między zakresem czynności aplikanta radcowskiego i adwokackiego a czynnościami odpowiednio radcy prawnego i adwokata. Różnice te nie polegają jedynie na braku samodzielności aplikanta radcowskiego i

adwokackiego w odniesieniu do radcy prawnego i adwokata. Zwrócono w nich uwagę, że aplikant nie jest pełnomocnikiem strony i jej nie zastępuje. Zastępuje jedynie adwokata lub radcę prawnego na podstawie upoważnienia i w jego granicach. Nadto aplikant sporządza jedynie projekty pism. Podkreślenia wymaga, że w każdej z wymienionych spraw odniesiono się do konkretnych czynności wykonywanych przez wnioskodawców w ramach stosunków pracy.

Odwołujący się wskazuje na analogię między statusem aplikanta radcowskiego i adwokackiego oraz lekarza stażysty. Zdaniem Sądu Apelacyjnego jest to zabieg chybiony. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 7 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, w celu odbycia stażu podyplomowego okręgowa rada lekarska przyznaje prawo wykonywania zawodu lekarza albo prawo wykonywania zawodu lekarza dentysty na czas odbywania tego stażu. Zatem w przeciwieństwie do aplikanta radcowskiego lub adwokackiego, którzy nie mają prawa wykonywania zawodu radcy prawnego lub adwokata, lekarz stażysta ma prawo wykonywania zawodu lekarza. Zgodnie z art. 15 ust. 1 tej ustawy, staż podyplomowy obejmuje doskonalenie umiejętności praktycznych oraz pogłębienie wiedzy teoretycznej w dziedzinach medycyny określonych w ust. 3 albo 4, a także pogłębienie wiedzy z zakresu, o którym mowa w ust. 5. Zatem staż obejmuje doskonalenie i pogłębienie umiejętności, a nie ich nabycie. Zgodnie z art. 15b ust. 2 tej ustawy, lekarz stażysta jest uprawniony do wykonywania zawodu wyłącznie w miejscu odbywania stażu podyplomowego, z zastrzeżeniem art. 30, oraz w sytuacji, gdy jednocześnie prowadzi prace badawcze w dziedzinie nauk medycznych pod kierunkiem lekarza posiadającego prawo wykonywania zawodu. Tym niemniej jest to prawo wykonywania zawodu. Ze stanu faktycznego przedstawionego we wniosku nie wynika, aby poza pełną odpowiedzialnością i samodzielnością w wykonywaniu zawodu lekarza dentysty, którą posiada wnioskodawca jako lekarz prowadzący praktykę lekarską, występowały różnice w rodzaju wykonywanych czynności w porównaniu z czynnościami wykonywanymi w czasie stażu na podstawie umowy o pracę. Zatem wnioskodawca w istocie wskazuje na odmienny sposób wykonywania czynności, a nie na inny ich rodzaj.

Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że w art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców i w art. 18a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie

ma mowy o sposobie wykonywania czynności w ramach stosunku pracy i działalności gospodarczej, ale o rodzaju tych czynności. Jeśli czynności wykonywane w ramach stosunku pracowniczego wchodzą w zakres czynności wykonywanych w ramach działalności gospodarczej, to nie jest możliwe zastosowanie art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców i art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 18/21, w którym uznano, że art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wymaga, aby były to te same (identyczne) czynności. Sposób świadczenia pracy podporządkowanej oraz sposób prowadzenia działalności gospodarczej różnią się między sobą. Zatem ciężar ocen przesuwają się na czynności, na przykład co do przedmiotu świadczonych usług, a nie tego, jak one są wykonywane. Sprawa analizowana przez Sąd Najwyższy w tym wyroku dotyczyła doradcy podatkowego, jednak stanowisko odnośnie do różnic pomiędzy sposobem wykonywania pracy podporządkowanej i prowadzeniem działalności gospodarczej zasługuje na aprobatę, także co do lekarza dentysty.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu drugiej instancji wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1) art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców oraz art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że określone w treści tych przepisów wykonywanie w ramach stosunku pracy czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej, należy odnosić wyłącznie do rodzaju czynności, tymczasem właściwa wykładnia powinna prowadzić do konstatacji, że - porównując czynności wykonywane wcześniej na podstawie umowy o pracę oraz później w ramach prowadzonej działalności gospodarczej - należy uwzględnić nie tylko rodzaj wykonywanych czynności (techniczne ich podobieństwo), ale i status podmiotu je wykonującego (tutaj odpowiednio lekarza dentysty-stażysty i lekarza dentysty) oraz charakter, cel i sposób wykonywanych czynności (tutaj odpowiednio wykonywanie świadczeń po konsultacji i pod nadzorem opiekuna celem doskonalenia umiejętności praktycznych i samodzielne wykonywanie świadczeń w ramach wykonywanego zawodu lekarza dentysty i prowadzonej działalności gospodarczej); 2) art. 5 ust. 7 w związku z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i

lekarza dentysty, przez ich błędną wykładnię, z pominięciem art. 15b ust. 3 tej ustawy, przez przyjęcie, że prawo wykonywania zawodu lekarza dentysty-stażysty jest tożsame przedmiotowo i zakresowo z prawem wykonywania zawodu lekarza dentysty, tymczasem właściwa wykładnia przepisów powinna prowadzić do konstatacji, że prawo wykonywania zawodu przyznawane jest lekarzowi dentyście-stażystce wyłącznie w celu odbycia stażu podyplomowego i na jego czas, z ograniczeniem uprawnień wyłącznie do katalogu z art. 15b ust. 3 ustawy, co stanowi o odmienności czynności wykonywanych przez lekarza dentystę-stażystę i lekarza dentystę.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej ubezpieczony wywiódł w szczególności, że Sąd odwoławczy dokonał błędnej wykładni art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców oraz art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przyjmując, że określone w treści tych przepisów wykonywanie w ramach stosunku pracy czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej, należy odnosić wyłącznie do rodzaju czynności jako obowiązków powierzonych przez pracodawcę i faktycznie wykonywanych przez pracownika na danym stanowisku pracy. Prawidłowa wykładnia powołanych przepisów powinna prowadzić zaś do wniosku, że w ocenie czynności wykonywanych wcześniej na podstawie umowy o pracę oraz później w ramach prowadzonej działalności gospodarczej należy uwzględnić nie tylko ich rodzaj (techniczne podobieństwo), ale również status podmiotu wykonującego oraz charakter, cel i sposób czynności.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego zmianę przez uznanie za prawidłowe stanowiska odwołującego się w przedmiocie niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej zgodnie z art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców oraz za prawidłowe stanowisko w przedmiocie prawa do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej lub od dnia objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym od podstawy wymiaru składek w wysokości zadeklarowanej kwoty nie niższej jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę zgodnie z art. 18a ust. 1 ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą i drugą instancję oraz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, które wymaga rozstrzygnięcia przez powiększony skład Sądu Najwyższego:

czy do lekarza podejmującego działalność gospodarczą wówczas, gdy wykonuje ją na rzecz byłego pracodawcy, u którego był zatrudniony na podstawie umowy o pracę jako lekarz stażysta, mają zastosowanie art. 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 18 Prawo przedsiębiorców?

Zgodnie z art. 18a ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 tej ustawy, w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (ust. 1). Przepis ten nie ma jednak zastosowania do osób, które prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej prowadziły pozarolniczą działalność, jeżeli wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej (ust. 2). Przepis art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców stanowi natomiast, że

przedsiębiorca będący osobą fizyczną, który podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmuje ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia i nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej (choć może z tego zrezygnować na podstawie art. 18 ust. 2 tej ustawy). Przedstawione przepisy wykluczają więc możliwość preferencyjnego traktowania osób rozpoczynających (po raz pierwszy lub po określonej przerwie) działalność gospodarczą w przypadku osób, które na podstawie stosunku pracy uprzednio wykonywały czynności wchodzące w zakres obecnie wykonywanej działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy (o ile wyłączenie z systemu ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców można w ogóle uznać za "preferencję"; por. D. Lambrecht-Halla: "Ulga na start" - krytyczna analiza instytucji z art. 18 ustawy - Prawo przedsiębiorców, Palestra 2020 nr 4, s. 81).

Prawo wykonywania zawodu lekarza, zgodnie z art. 5 ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentysty, przysługuje osobie, która jest obywatelem polskim lub obywatelem innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, posiada odpowiedni dyplom spełniający warunki opisane w ustawie, posiada pełną zdolność do czynności prawnych, posiada stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu lekarza, wykazuje nienaganną postawę etyczną, włada językiem polskim w mowie i piśmie w zakresie niezbędnym do wykonywania zawodu lekarza określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 7a pkt 1 tej ustawy, a także odbędzie staż podyplomowy albo uzyska uznanie stażu podyplomowego odbytego poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za równoważny ze stażem podyplomowym odbytym w Rzeczypospolitej Polskiej oraz złoży z wynikiem pozytywnym Lekarski Egzamin Końcowy. Niezbędnym warunkiem przyznania przez okręgową radę lekarską prawa do wykonywania zawodu lekarza jest odbycie stażu podyplomowego lub uzyskanie uznania stażu podyplomowego odbytego poza

terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za równoważny ze stażem podyplomowym odbytym w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 5 ust. 3 uzl). W celu odbycia stażu podyplomowego okręgowa rada lekarska przyznaje prawo wykonywania zawodu lekarza albo prawo wykonywania zawodu lekarza dentysty na czas odbywania tego stażu (art. 5 ust. 7 uzl). Stosownie zaś do art. 15 ust. 15 uzl staż podyplomowy obejmuje doskonalenie umiejętności praktycznych oraz pogłębienie wiedzy teoretycznej w dziedzinach medycyny wskazanych w ustawie. Staż podyplomowy odbywany jest w oparciu o umowę o pracę zawartą na czas określony w celu przygotowania zawodowego obejmującego realizację programu stażu podyplomowego. Wyjątkowo w przypadku nieukończenia albo nieodbycia stażu podyplomowego w terminie 5 lat od dnia uzyskania prawa wykonywania zawodu, staż podyplomowy odbywa się na podstawie umowy cywilnoprawnej o szkolenie zawartej z podmiotem wskazanym przez właściwą okręgową radę lekarską (art. 15a ust. 1 i 7 uzl).

Odbycie stażu podyplomowego następuje pod nadzorem lekarza posiadającego specjalizację, o której mowa w art. 64 ust. 1 uzl albo posiadającego tytuł specjalisty w określonej dziedzinie medycyny, albo lekarza, który zaliczył w toku szkolenia specjalizacyjnego moduł podstawowy, albo lekarza, który ukończył 3. rok szkolenia specjalizacyjnego w specjalizacjach jednolitych lub lekarza, który zdał Państwowy Egzamin Modułowy. Lekarz stażysta jest uprawniony do wykonywania zawodu wyłącznie w miejscu odbywania stażu podyplomowego, z zastrzeżeniem art. 30 uzl, oraz w sytuacji, gdy jednocześnie prowadzi prace badawcze w dziedzinie nauk medycznych pod kierunkiem lekarza posiadającego prawo wykonywania zawodu.

Lekarz stażysta jest uprawniony do: (-) przedmiotowego i podmiotowego badania pacjenta oraz udzielania, po konsultacji z opiekunem, porad lekarskich; (-) wydawania, po konsultacji z opiekunem, zleceń lekarskich; (-) wydawania skierowań na badania laboratoryjne oraz inne badania diagnostyczne, a po uzgodnieniu z opiekunem lub z lekarzem wskazanym przez opiekuna - na badania wymagające metod diagnostycznych i leczniczych stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta; (-) samodzielnego stosowania zleconych przez lekarza posiadającego prawo wykonywania zawodu na czas nieokreślony metod

diagnostycznych i leczniczych, których praktyczna umiejętność została stwierdzona przez opiekuna; (-) wspólnego z lekarzem posiadającym prawo wykonywania zawodu na czas nieokreślony stosowania metod diagnostycznych i leczniczych stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta oraz wspólnego z nim wykonywania zabiegów operacyjnych objętych programem stażu podyplomowego; (-) prowadzenia historii choroby i innej dokumentacji medycznej we współpracy z opiekunem; (-) udzielania informacji o stanie zdrowia pacjenta; (-) zlecania czynności pielęgnacyjnych; (-) doraźnego podania lub zlecenia podania pacjentowi leków w stanach nagłych, a jeżeli są to leki silnie lub bardzo silnie działające - po zasięgnięciu, w miarę możliwości, opinii innego lekarza; (-) stwierdzania zgonu; (-) wystawiania recept, z wyłączeniem recept "*pro auctore*" i "*pro familiae*", oraz wydawania opinii i orzeczeń lekarskich po uzgodnieniu ich treści z opiekunem; (-) pełnienia dyżurów medycznych z lekarzem pełniącym dyżur samodzielnie (art. 15b uzl).

W związku z przedstawionymi regulacjami należy zauważyć, że odbycie stażu podyplomowego będącego niezbędnym warunkiem przyznania prawa do wykonywania zawodu nastąpić może wyłącznie (poza wyjątkowym przypadkiem określonym w art. 15b ust. 7 uzl) w ramach umowy o pracę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych zarysowała się rozbieżność dotycząca preferencyjnego traktowania określonego w art. 18a ustawy systemowej i art. 18 Prawa przedsiębiorców lekarzy (lekarzy dentystów), którzy odbyli staż podyplomowy na podstawie umowy o pracę, a w następnej kolejności po rozpoczęciu działalności gospodarczej wykonują na rzecz byłego pracodawcy tożsame czynności, jak podczas uprzednio odbywanego stażu w czasie umowy o pracę. Kwestią budzącą kontrowersje jest problem, kiedy czynności wykonywane podczas stażu lekarza są tożsame z tymi, które świadczone są w ramach prowadzonej samodzielnie działalności gospodarczej, choć już na wstępie można zauważyć, że w powoływanych przepisach literalnie nie ma mowy ani o tych samych, ani takich samych czynnościach, a w ogóle przepisy nie stanowią wprost o rodzaju czynności czy sposobie ich wykonywania w zakresie działalności gospodarczej i w zakresie umowy o pracę.

W wyroku z dnia 23 marca 2010 r., I UK 323/09 (LEX nr 585735), Sąd Najwyższy przyjął, że zwrot "wykonywały w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej" z art. 18a ustawy systemowej należy odnieść do czynności zatrudnienia (obowiązków) powierzonych przez pracodawcę i wykonywanych faktycznie przez pracownika na konkretnym stanowisku pracy, a nie do wszystkich czynności jakie pracownik może wykonywać z racji posiadanych przez niego kwalifikacji, bądź też do działań o takim samym lub podobnym charakterze. Tym samym usługi zdrowotne (w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego) świadczone przez lekarza prowadzącego działalność gospodarczą (zawodową) w formie indywidualnej praktyki lekarskiej na rzecz podmiotu, w którym był zatrudniony jako stażysta, wyłączają możliwość preferencyjnego ustalenia wysokości składki na zasadach opisanych w art. 18a ustawy systemowej wówczas, gdy usługi te odpowiadają czynnościom wykonywanym w ramach istniejącego stosunku pracy, a więc obowiązkom wynikającym z łączącej lekarza jako pracownika i zakład opieki zdrowotnej jako pracodawcę umowy o pracę. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, dodanie do ustawy systemowej art. 18a miało na celu wprowadzenie preferencyjnych składek na ubezpieczenia społeczne dla osób, które po raz pierwszy podejmują działalność gospodarczą na własny rachunek. To, że lekarz stażysta udziela świadczeń zdrowotnych na podstawie umowy o pracę na podstawie art. 15 ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentysty a następnie - po uzyskaniu kwalifikacji do samodzielnego wykonywania zawodu lekarza dentysty - podejmuje indywidualną praktykę lekarską na rzecz tego samego podmiotu - zdaniem Sądu Najwyższego - sama w sobie nie przesądza jeszcze o zaistnieniu przesłanki wyłączającej stosowanie preferencyjnej podstawy składki z art. 18a ustawy systemowej. Jednakże wykonywanie przez lekarza prowadzącego indywidualną praktykę lekarską działalności gospodarczej (zawodowej) na rzecz byłego pracodawcy, w postaci świadczenia usług zdrowotnych nie może być uznane, z powodu uzyskania kwalifikacji do samodzielnego wykonywania tych czynności, za nieodpowiadające czynnościom wykonywanym przez tego lekarza w ramach stosunku pracy w sytuacji, gdy zakres

obowiązków wynikających z umowy cywilnoprawnej i wcześniej wykonywanej umowy o pracę są tożsame. Dopiero ustalenie, że świadczone w ten sposób usługi na rzecz byłego pracodawcy, nie odpowiadają czynnościom wykonywanym w ramach stosunku pracy, umożliwia skorzystanie z preferencyjnych składek na ubezpieczenia społeczne. W realiach tej rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy sprawy stosunek pracy obejmował czynności polegające na udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez lekarza dentystę. Jedynie ze względu na brak uprawnień ubezpieczonego do wykonywania niektórych z tych czynności samodzielnie, wobec ustawowego wymagania odbycia stażu będącego niezbędnym elementem doskonalenia zawodowego lekarzy, te usługi medyczne świadczone były pod nadzorem lekarza dentysty posiadającego pełne uprawnienia do wykonywania zawodu. Okoliczność ta - zdaniem Sądu Najwyższego - nie przesądzała o tym, że ubezpieczony wykonywał inne czynności z zakresu opieki zdrowotnej (stomatologicznej). W związku z tym Sąd Najwyższy uznał, że lekarz stomatolog prowadzący indywidualną praktykę nie świadczy innych usług z zakresu ochrony zdrowia od lekarza dentysty - stażysty, jeżeli czynności podejmowane przez nich z zakresu ochrony zdrowia są tożsame.

Stanowczy pogląd w tej materii wyraził także Sąd Apelacyjny w Lublinie, który w wyroku z dnia 14 lipca 2021 r., III AUa 196/21 (LEX nr 3207311) przyjął, że czynności lekarza (specjalisty) prowadzącego praktykę na rzecz podmiotu uprzednio go zatrudniającego jako rezydenta (stażysty) są wykonywaniem czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej, a zakres czynności świadczonych na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego wykonywana jest działalność, nie może choćby częściowo pokrywać się z zakresem obowiązków wykonywanych w ramach stosunku pracy. Sąd Apelacyjny uznał w uzasadnieniu tego wyroku, że z opisanego przez wnioskodawczynię oraz wynikającego z przedstawionych przez nią dokumentów stanu faktycznego, wynika jednoznacznie, iż jedyną różnicą co do zakresu obowiązków wykonywanych przez lekarza rezydenta w ramach stosunku pracy od czynności, które są wykonywane w ramach prowadzonej przez lekarza działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy, jest to, że w trakcie stażu specjalizacyjnego pracuje on pod nadzorem opiekuna (kierownika stażu lub lekarza specjalisty), a ramach indywidualnej praktyki

lekarskiej pracuje samodzielnie. Potwierdza to, że jedynym kryterium różnicującym te czynności jest samodzielność ich wykonywania. Wykonywanie czynności przez lekarza prowadzącego działalność gospodarczą (zawodową) w formie indywidualnej praktyki lekarskiej na rzecz byłego pracodawcy w postaci świadczenia usług medycznych nie może być uznane z powodu uzyskania kwalifikacji do samodzielnego wykonywania tych czynności, za nieodpowiadające czynnościom wykonywanym przez tego lekarza w ramach stosunku pracy w sytuacji, gdy zakres obowiązków wynikających z umowy cywilnoprawnej i wcześniej wykonywanej pracy w ramach stosunku pracy, choćby częściowo są tożsame. Dopiero ustalenie, że świadczone w ten sposób usługi na rzecz byłego pracodawcy, nie odpowiadają czynnościom wykonywanym w ramach stosunku pracy, umożliwia skorzystania z tzw. "ulgi na start" oraz preferencyjnych składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Mniej stanowcze stanowisko w rozpatrywanej kwestii zajął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 30 września 2014 r., III AUa 602/14 (LEX nr 1953217), stwierdzając, że ograniczenie wynikające z art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej głównie ma na celu przeciwdziałanie zjawisku tzw. samozatrudnienia, czyli uniemożliwieniu, przy zmianie formy zatrudnienia, wykonywania przez byłych pracowników tej samej pracy lub w znacznym zakresie tej samej pracy na rzecz tego samego podmiotu i skorzystaniu z preferencyjnej podstawy wymiaru składek. Przy czym przepis ten nie wymaga, aby były to te same czynności. Muszą się one częściowo pokrywać, przy czym muszą się pokrywać w zakresie istotnym dla wykonywanych czynności na podstawie zatrudnienia pracowniczego, jak i czynności wykonywanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy.

Pojawiają się także orzeczenia, w których w sposób jednoznaczny stwierdza się, że czynności lekarza (specjalisty) prowadzącego praktykę na rzecz podmiotu uprzednio go zatrudniającego jako rezydenta (stażysty) nie jest wykonywaniem czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej. Przykładem takiego orzeczenia jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 lutego 2018 r., III AUa 1468/17 (LEX nr 2463402), w którym Sąd ten uznał, że przez "czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej", o których mowa w

art. 18a ust. 2 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, które uniemożliwiają zastosowanie preferencyjnych składek ubezpieczeniowych dla osób podejmujących po raz pierwszy działalność gospodarczą, należy rozumieć czynności odpowiadające tym, które były uprzednio wykonywane w ramach stosunku pracy na rzecz byłego pracodawcy. Wykonywanie przez lekarza specjalistę prowadzącego samodzielną praktykę lekarską w ramach nowo otwartej działalności gospodarczej, usług medycznych na rzecz pracodawcy, u którego pracował on na podstawie umowy o pracę jako lekarz rezydent, nie jest wykonywaniem czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej w rozumieniu art. 18a ust. 2 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W motywach tego wyroku Sąd Apelacyjny podkreślił, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 kwietnia 2011 r., I PK 232/10, trafnie powołał się na szczególny status lekarzy rezydentów, który wynika z państwowej polityki zatrudnienia i kształcenia lekarzy, której zasadniczym celem jest uzyskanie wysokospecjalistycznej kadry medycznej na potrzeby polskiego systemu ochrony zdrowia. Status ten jest konsekwencją realizacji tej polityki, o czym świadczy także i to, że od 2009 r. rezydentury są finansowane przez ministra właściwego do spraw zdrowia ze środków Funduszu P.. O szczególnym znaczeniu rezydentury wypowiadał się także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 września 2005 r., I PK 5/05 (OSNP 2006 nr 17-18, poz. 262), w którym stwierdził, że umowa zawierana z rezydentem - aczkolwiek czasowa - jest instrumentem służącym uzyskaniu specjalizacji i czynnikiem stabilizującym jego status. Przyjęta konstrukcja (finansowanie ze środków Funduszu P. tej formy specjalizacji) ma prowadzić do zapewnienia specjalistów w priorytetowych specjalnościach medycznych.

Podobny problem był analizowany w sprawach dotyczących aplikantów radcowskich, w przypadku których prawo wykonywania zawodu uwarunkowane jest przejściem przez etap aplikacji odbywającej się w kancelarii radcy prawnego, w spółce radców prawnych lub radców prawnych i adwokatów lub w jednostkach organizacyjnych oraz aplikantów adwokackich, odbywających aplikację pod kierunkiem patrona, który ma możliwość zatrudnienia ich na podstawie stosunku pracy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lutego 2013 r., II UK 184/12 (OSNP 2013 nr 21-22, poz. 284), uznał że wykonywanie przez radcę prawnego prowadzącego

samodzielną kancelarię radcowską w ramach nowo otwartej działalności gospodarczej obsługi prawnej na rzecz tego pracodawcy, u którego pracował jako prawnik (aplikant) bez wpisu na listę radców prawnych, nie jest wykonywaniem czynności wchodzących w zakres działalności gospodarczej w rozumieniu art. 18a ust. 2 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W motywach tego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że wyłączenie to ma na celu zapobieżenie niewłaściwemu wykorzystywaniu tej ulgi (niezgodnemu z intencją ustawodawcy) polegającemu w pierwszym przypadku na korzystaniu z niej przez osoby, które nie są "nowymi" przedsiębiorcami oraz w drugim przypadku na przekształcaniu stosunku pracy w umowy cywilnoprawne i w ten sposób przechodzeniu pracowników na tzw. "samozatrudnienie". Inaczej mówiąc, art. 18a ust. 1 ustawy systemowej nie może mieć zastosowania wyłącznie w sytuacji, gdy doszło do celowego rozwiązania stosunku pracy przede wszystkim w interesie pracodawcy, który - mając zabezpieczone wykonanie tego samego zakresu czynności - uwalniałby się od płacenia składki na ubezpieczenia społeczne za pracownika. Ponadto, zestawienie przesłanek "negatywnych" zastosowania obniżonej składki, a w szczególności wymaganie, że podjęta działalność nie może być wykonywana na rzecz byłego pracodawcy, gdy czynności wykonywane w ramach stosunku pracy wchodzą w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, ma za zadanie przeciwdziałać sytuacjom, w których pracodawcy wymuszaliby na pracownikach rozwiązanie stosunku pracy i przejście na tzw. samozatrudnienie, to jest rozpoczęcie działalności gospodarczej i prowadzenie jej w oparciu o obowiązki (czynności) realizowane w ramach stosunku pracy. Tylko tak rozumiany cel uzasadnia ograniczenie stosowania obniżonej składki w odniesieniu do niektórych osób, które po raz pierwszy podejmują działalność gospodarczą. Mając to na uwadze oraz uwzględniając cel aplikacji radcowskiej, który sprowadza się do przygotowania zawodowego osoby posiadającej wykształcenie prawnicze do wykonywania samodzielnie zawodu radcy prawnego, zdaniem Sądu Najwyższego, uznać należy, że ratio legis przesłanki wyłączającej zastosowanie obniżonej składki określonej w art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej polega na przeciwdziałaniu wymuszonemu samozatrudnieniu w miejsce umowy o pracę. Pozwala to na uznanie, że w odniesieniu do radców prawnych podejmujących działalność

gospodarczą w formie prowadzenia kancelarii we współpracy z dotychczasowym pracodawcą, nie zachodzi w żaden sposób przesłanka wyłączająca prawo do zastosowania obniżonej składki. Rozwiązania problemu należy szukać, analizując status aplikanta radcowskiego i zakres czynności, jakich może on dokonywać w zastępstwie patrona, czyli radcy prawnego. Aplikanci radcowscy odbywają jedynie u swych patronów szkolenia polegające na nabyciu praktycznych umiejętności zawodowych oraz zasad wykonywania zawodu zaufania publicznego i w ramach tych szkoleń mają prawo zastępowania swych patronów przed niektórymi sądami i urzędami, sami nie wykonują zaś zawodów zaufania publicznego. Mając to na uwadze, oczywista jest różnica między czynnościami wykonywanymi przez radcę prawnego w ramach świadczenia przez niego pomocy prawnej a czynnościami wykonywanymi przez aplikanta radcowskiego w trakcie odbywania aplikacji. Aplikacja radcowska jest jedynie etapem w karierze zawodowej prawnika, formą stażu zawodowego mającego na celu de facto naukę zawodu i przygotowanie zawodowe do pełnienia samodzielnej funkcji radcy prawnego.

Konieczne jest także zwrócenie uwagi na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 10 kwietnia 2013 r., II UZP 2/13 (OSNP 2013 nr 15-16, poz. 183; Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa 2013 nr 4, s. 87-98, z aprobowaną glosą Justyny Świątek-Rudoman). Sąd Najwyższy w tej uchwale przyjął, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe adwokata wykonującego działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.) w okresie pierwszych 24 miesięcy od dnia rozpoczęcia wykonywania tej działalności może stanowić zadeklarowana kwota, nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (art. 18a ust. 1 ustawy systemowej), także wówczas gdy działalność tę wykonuje na rzecz byłego pracodawcy, u którego był zatrudniony jako aplikant adwokacki (art. 18a ust. 2 pkt 2 tej ustawy). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tej uchwały podzielił stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 12 lutego 2013 r., II UK 184/12, zauważając, że ratio legis art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej było przeciwdziałanie rozwiązywaniu umów o pracę w celu podjęcia działalności pozarolniczej we "współpracy" z dotychczasowym pracodawcą, przy czym ustawodawca zastosował tu konstrukcję swego rodzaju

domniemania, że tego typu "zmowa" była, jeżeli jednocześnie zachodziło powiązanie czasowe obu form działalności (na przestrzeni 2 lat) oraz powiązanie zakresu czynności obu tych form działalności. Aplikacja adwokacka jest natomiast jedynie etapem w karierze zawodowej prawnika, formą swego rodzaju stażu zawodowego mającego na celu de facto naukę zawodu i przygotowanie zawodowe do pełnienia samodzielnej funkcji adwokata. (zob. też: Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, pod red. J. Wantoch-Rekowskiego, Warszawa 2014; Prawo przedsiębiorców. Komentarz, pod red. A. Pietrzak, Warszawa 2019).

W głosie do tej uchwały J. Świątek-Rudoman podniosła, że konieczność odbycia aplikacji adwokackiej w celu uzyskania tytułu zawodowego adwokata nie powinna stawiać młodych członków palestry w mniej uprzywilejowanej sytuacji niż innych osób rozpoczynających działalność gospodarczą, które mają możliwość skorzystania z dobrodziejstwa art. 18a ust. 1 ustawy systemowej. Także w przypadku tej grupy zawodowej cel wprowadzenia zmiany do ustawy systemowej zostaje osiągnięty, a jego pozbawienie mogło by być kwalifikowane w kryteriach dyskryminujących. W przypadku usług prawniczych decydujące znaczenie w zakresie interpretacji zwrotu "czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej" powinien mieć nadzór nad wcześniejszymi czynnościami aplikanta. Natomiast na ograniczenie wynikające z art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej należy patrzeć z punktu widzenia wykładni celowościowej, gdyż wykładnia językowa jest w tym przypadku niewystarczająca. W obecnym stanie prawnym - mimo zmiany zakresu czynności aplikanta adwokackiego - nie zmieniła się fundamentalna kwestia, a mianowicie nadzór patrona w zakresie wykonywanych czynności. Aplikant może bowiem jedynie zastępować adwokata przed instytucjami wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi. Także sporządzanie i podpisywanie pism procesowych następuje tylko z wyraźnego upoważnienia adwokata i nie dotyczy tak istotnego pisma wnoszonego przed instancję odwoławczą, jakim jest apelacja, nie mówiąc już o nadzwyczajnym środku zaskarżenia, to jest skardze kasacyjnej czy też skardze konstytucyjnej. Pisma sporządzane przed aplikanta są jedynie projektami, nad którymi merytoryczną kontrolę sprawować powinien patron.

Należy także zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawiają się również orzeczenia, które nie rozstrzygają jednoznacznie postawionego problemu. W wyroku z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 18/21 (LEX nr 3152895), Sąd Najwyższy stwierdził bowiem, że ograniczenie wynikające ze art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej ma na celu przeciwdziałanie zjawisku tzw. samozatrudnienia, czyli uniemożliwieniu, przy zmianie formy zatrudnienia, wykonywania przez byłych pracowników tej samej pracy lub w znacznym zakresie tej samej pracy na rzecz tego samego podmiotu i skorzystaniu z preferencyjnej podstawy wymiaru składek. Przy czym przepis ten nie wymaga, aby były to te same czynności (identyczne). Sposób świadczenia pracy podporządkowanej oraz sposób prowadzenia działalności gospodarczej różnią się między sobą. Zatem ciężar ocen przesuwają się na czynności, na przykład co do przedmiotu świadczonych usług, a nie tego, jak one są wykonywane.

Pojawiające się w orzecznictwie nie tyle sprzeczności, co rozbieżności w odniesieniu do możliwości stosowania art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców w przypadku lekarza podejmującego działalność gospodarczą wykonywaną na rzecz byłego pracodawcy, u którego był zatrudniony na podstawie umowy o pracę jako lekarz stażysta, skłoniły Sąd Najwyższy do skierowania na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez powiększony skład Sądu Najwyższego. Jest to ważki problem prawny i społeczny. Prosta wykładnia językowa jest niewystarczająca, gdyż przepisy nie precyzują, o wykonywanie jakich czynności chodzi (tych samych, takich samych, jednakowych co do rodzaju lub/i sposobu wykonywania). Konieczna jest bardziej wypracowana interpretacja (funkcjonalna, aksjologiczna). Sąd Najwyższy w składzie przedstawiającym zagadnienie opowiada się za kierunkiem wykładni nakreślonym w wyroku z dnia 12 lutego 2013 r., II UK 184/12 oraz uchwale z dnia 10 kwietnia 2013 r., II UZP 2/13, zważywszy że argumenty o niesamodzielnym wykonywaniu czynności aplikanta adwokackiego (radcowskiego) i koniecznym etapie odbycia tej aplikacji w karierze zawodowej, są w pełni adekwatne do oceny sytuacji prawnej lekarza (lekarza dentystry) w czasie stażu podyplomowego (zawodowego) oraz świadczenia przez niego czynności opieki zdrowotnej w ramach prowadzenia działalności

gospodarczej. Jednakże rozpoznanie skargi kasacyjnej z uwzględnieniem takiej argumentacji oznaczałoby przyłączenie się do jednego z rozbieżnych sposobów wykładni, co pogłębiłoby tylko rozbieżność orzecznictwa zamiast ją wyeliminować.

Wobec tego na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak na wstępie.

[SOP]

[a!]